

Förbandsbesöksrapport 2025-11-17

Norrbottens flygflottilj - F 21

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som Pliktrådet fick vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Pliktrådets besökare:

William Wennman

Alice Westlund

Plikträdetts överblicksbild av F21

Följande avsnitt ämnar att ge en omedelbar överblicksbild över de intryck Plikträdet fått under förbandsbesöket. Vid behov av djupare inläsning i ett särskilt område hänvisar vi till resterande avsnitt där de hanteras i större detalj. Efter att ha läst denna överblick bör du dock veta kärnan i de observationer som gjorts under besöket.

Information om förbandet

Förbandet utbildar 240 värnpliktiga varav 12 tillhör Helikopterflottiljen, men som utbildas på F 21. Under utbildningsåret 2025 - 2026 utbildar flottiljen värnpliktiga mot flygbassäk kompaniet, logistik och lednings kompaniet samt R3 kompaniet. Utbildar även mot flygunderhållskompanierna samt att F16 och F7 har delar av sin utbildning lokalt vid F 21. (F16 4st vpl flygunderhåll + 12st vpl stril, samt F7 7st vpl BFU sjv).

Förbandets förbättringspunkter och åtgärder

- Säkerställ att schemadelgivningen är adekvat och att värnpliktiga har vetskapen om när de är lediga samt när tjänsten slutar för dagen, samt att upphöra med otydligheter kring tjänstens slut och otillåtna frihetsinskränkningar.
- Säkerställ att den verksamhet som bedrivs är syftesförankrad samt informerad för de värnpliktiga så att det inte tolkas eller upplevs som kollektiv bestraffning.
- Uppmaning till Försvarsmakten att säkerställa att F21 klassas som ett vinterförband och att deras utrustningskort innefattar den utrustning som krävs för utbildningen från start.

Förbandets utmärkelser

- Fortsätt bedriva och utveckla nätverk värnpliktiga kvinnor som det genomförs idag.
- Fortsätt utbilda samtliga värnpliktiga i mens i fält.

Innehåll

Pliktrådets överblicksbild av F21	2
Arbetsmiljö och säkerhet	4
Materiel och personlig utrustning	4
Boendemiljö och vistelseutrymmen	5
Försvarshälsan.....	5
Fysisk belastning och psykisk hälsa.....	5
Avbruten utbildning	6
Attityder och jargong	6
Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter.....	6
Rättstjänst.....	6
Information och mönstring	7
Medinflytande	7
Fritid.....	8
Resor	8
Soldathem.....	8

Arbetsmiljö och säkerhet

Samtliga värnpliktiga har genomgått en utbildning kopplat till mens i fält, vilket förbandet bör fortsätta med då det ger framför allt gruppchefer en djupare förståelse för samtliga soldaters olika förutsättningar. Skyddsassistenterna på förbandet har kunskapen som krävs för att kunna upprätta avvikelserapporter men ej övriga värnpliktiga. Skyddsassistenterna upplever dock inte att de är en del av arbetsmiljöarbetet på förbandet samt att de ej nyttjas vid exempelvis riskanalysarbetet inför större övningar, där finns det stor utveckling i att faktiskt använda skyddsassistenterna för att ta temperaturen på utbildningstompunkt eller övriga friktioner som annars kan försvinna. Maten på förbandet upplevs varierande, värnpliktiga på förbandet noterar att den mat som serveras isolerad i fält på övningsområdet i Tåme som kommer från ett annat kök är av högre kvalitet en det som serveras i matsalen på F21. De lyfts även att det tidigare vart bristande mängd gröt och ägg på morgonen vilket resulterade i en sorts kapprustning, det skall ha åtgärdats. Mat som tilldelas vid utskick i form av isolerad mat skall även upplevas varierande i mängd, där är det viktigt att bevaka så att det inte blir för små mängder och värnpliktiga ej får den energin som krävs för tjänsten.

Värnpliktiga har tillgång till skyddsmateriell vid vapenvård samt att det nyttjas, men samtliga värnpliktiga har vårdat sina vapen med hälsovådliga CLP på sina liggunderlag vilket ej är okej.

Materiel och personlig utrustning

Den personliga utrustningen som tilldelas värnpliktiga på F21 upplevs varierande i funktionalitet och ändamålsenlighet. Manliga värnpliktiga på förbandet tilldelas kroppsskydd 90 och kvinnliga värnpliktiga tilldelas kroppsskydd 23D, men kvinnorna bär sitt kroppsskydd med stridsbärsystem 25 över vilket inte anses funktionellt då det genererar skavsår och gör utrustningen onödigt klumpig. Den nya hjälm 24 som tilldelas uppskattas och anses både bekväm och funktionsduglig.

De värnpliktiga på förbandet som upplever problematik med de tilldelade kängorna har möjlighet att byta ut dem till känga 08 som alternativ.

Värnpliktiga lyfter att hörselkåporna som tilldelas har för stor bygel för värnpliktiga med mindre storlek på huvudet och att det resulterar i att de glappar. Det har adresserats av flottiljen och mindre byglar är beställt för att säkerställa korrekt anbringade hörselskydd.

Flottiljledningen lyfter att F21 inte räknas som ett vinterförband vilket blir problematiskt då den vinterutrustningen de behöver inte står med på utrustningskorten och måste beställas separat från centrala förråd. Pliktrådet uppmanar Försvarmakten centralt att säkerställa att korrekt vinterutrustning finns med från början i utrustningskorten som tilldelas värnpliktiga på F21.

De förtroendevalda lyfte att det ibland uppstår problematik med beställningssystemet PEDARS vid beställningar på kasern. Det är en någonting som befälen ser över. Mensprodukter som behövs för att kunna bedriva tjänsten upplevs värnpliktiga att de tilldelas i tillräckligt stor utsträckning.

Flottiljen delar inte ut ett underklädesbidrag men har via avtal med Swedol upphandlat alternativ till försvarsmaktens underkläder från den civila marknaden som värnpliktiga kan plocka ut. Pliktrådet upplever att vetskapen kring lösningen inte finns hos de värnpliktiga och någonting som bör informeras.

Boendemiljö och vistelseutrymmen

Värnpliktiga har tillgång till torkbarar men upplever att de stundvis blir överfulla, någonting som bör ses över vid planering av framtida infrastruktur. Sjuklogiment på förbandet finns för de värnpliktiga att nyttja men Plikträdet upplever efter samtal med värnpliktiga att de är i för liten utsträckning, kommer att följas upp under nästa besök. Värnpliktiga har tillgång till privata duschutrymmen, men det lyfts från både värnpliktiga och befäl att kasernerna har problem med vattenlåsen till avloppet. Till den graden att värnpliktiga har upplevt att avföring har kommit upp via avloppet i duschen. Det lyfts även att det finns problem med ej tillräcklig ventilation i vistelseutrymmen. Plikträdet upplever att förbandet är väl orienterade om problematiken och letar efter lösningar men att det är tröga processer mot Fortifikationsverket.

Försvarshälsan

Under mötet med förtroendevalda diskuterades processen för värnpliktiga på förbandet vid uppsökande av vård. Den gemensamma bilden är att det fungerar bra vid behov av att uppsöka försvarshälsan. Men även att det fungerar bra att uppsöka övrig vård exempelvis tandvården. Det som noterades var att på ledningsplutonen har värnpliktiga med olika typer av fysiska besvär haft längre väntetid mot fysioterapeuten. Någonting som plikträdet uppmanar förbandet att se över så att de värnpliktiga får rätt vård i rätt tid.

Under mötet med försvarshälsan diskuterades utmaningarna i deras verksamhet. En utmaning är flottiljens 3 inryck som genomförs under 1 årscykel vilket ställer större krav på försvarshälsan, vilket tillsammans med insatser som genomförts i Polen gör att det blir ansträngt för personalen samt att ledighet måste kunna tas ut. Utöver det belyser försvarshälsana att det har bristande infrastruktur någonting som kommer förvärras efter årsskiftet då personalen kommer att spridas ut yttligare på flottiljen.

Fysisk belastning och psykisk hälsa

Den fysiska belastningen som de värnpliktiga upplever beskrivs som varierande. Exempelvis upplever värnpliktiga på ledning att belastningen har ökat i en för hög hastighet och påpekar även att det upplevs leda till belastningsskador samt 3 ryggsador. Medan delar av andra plutoner efterfrågar mer fysisk belastning eller träningsmöjligheter.

Under gruppchefsutbildningen på flottiljen utbildades och diskuterades stresshantering, övriga soldater förutom flygbassäk har diskuterat psykisk hälsa. Utöver det lyfts ingenting kopplat till psykiskt våldande eller att de upplever någon problematik kring området.

Det Plikträdet noterar är just att befälen är väldigt ansträngda någonting som kan komma att sprida sig till Värnpliktiga men inte ett problem som påpekades. Plikträdet uppmanar förbandet till att övervaka de anställdas arbetsmiljö och arbetsvillkor samt att bevaka så att det inte går ut över värnpliktsutbildningen.

Avbruten utbildning

Ursprungligen ryckte 240st värnpliktiga in på förbandet vid tiden för besöket hade det avrustat 14st individer med en kvarstående total på 226st värnpliktiga på förbandet. Merparten avrustningar har genomförts på grund av olika psykiska anledningar någon djupare analys kring anledning har Pliktrådet ej tagit del av.

Attityder och jargong

Samtliga värnpliktiga på F21 har blivit utbildade i Försvarsmaktens värdegrund, upplevdes även efterlevas bland de värnpliktiga. Kopplat till jargongen beskrivs det att det ibland uppstår opassande skämt mellan värnpliktiga, men det adresseras i tidigt skede. Övrigt upplever värnpliktiga att jargongen med befälen är god.

Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter

Det har förekommit tydliga exempel på otillåtna frihetsinskränkningar på flottiljen där det bland annat har uttryckligen delats ut kasernförbud. Värnpliktiga trycker även på att det förekommer ofta att de upplever att ingen planerad tjänst genomförs men trots det inte får lämna området. Pliktrådet trycker på att enbart ianspråksta värnpliktiga för planerad tjänst och tydligt ange tjänstens slut.

Värnpliktiga lyfter under mötet tydliga exempel på där de upplever att de utsatts för kollektiva bestraffningar. Ett exempel är när en värnpliktig glömt godispåsar på logementet som hittats av befäl och därefter fick de inte lämna flottiljen som bestraffning.

Det lyfts även exempel på kollektiv bestraffning som värnpliktiga har upplevt där det efteråt beskrivs en annan bild av det rörande befälslagen och att det fans ett tydligt syfte i utbildningen. Det som är viktigt i ett sådant fall är att kommunikationen mellan värnpliktiga och befäl är tydlig, även om en situation inte syftar till att vara en bestraffning så kan det upplevas så om det inte kommunicerats på rätt sätt.

Rättstjänst

Pliktrådet undersökte kunskapen kring upprättandet av disciplinmälningar under mötet med förtroendepersoner varav en individ kunde redogöra dess innebörd. Pliktrådet informerade om hur det enkelt kan upprättas med en 7S rapport samt grundläggande i vilka scenarion de kan genomföras. Värnpliktiga upplever inte att de har fått tillräckligt med utbildning från förbandet i deras juridiska rättigheter och skyldigheter, det råder även okunskap kring vars på förbandet de kan vända sig för juridisk rådgivning. Pliktrådet uppmanar förbandet att säkerställa att värnpliktiga besitter den juridiska grundkunskapen som rör deras värnplikt i Försvarsmakten samt kunskap kring upprättandet av disciplinmälningar.

Vid mötet med förbandets rättsbefäl lyfts frågan kopplat till antalet disciplinmälningar föregående år där det framstår att det var väldigt få anmälningar. Det kan troligen kopplas till värnpliktigas låga kunskap kring upprättandet av disciplinmälningar då det bör framkommit fler incidenter under ett grundutbildningsår både bland värnpliktiga samt värnpliktiga och befäl.

Information och mönstring

Flottiljen har inte haft de resurser som har krävt för att kunna utbilda värnpliktiga i samtliga befattningar som beställdes för ca 2 år sedan. Begränsningen anmäldes till flygstaben inför inryck där mer personal efterfrågades men tilldelades ej i den utsträckning som behövdes. Det har resulterat i att flertalet befattningar som värnpliktiga utbildas emot har ändrats samt att antalet befattningslinjer minskat. Bland värnpliktiga fans det ett missnöje över att de förväntningar som fans inte blev realitet. Plikträdet upplever att förbandet jobbat hårt med att skapa en god utbildning trots rådande situation men att informationen som gavs de värnpliktiga vart dålig och någonting som bör ses över hur det kan förbättras om liknande situationer skulle uppkomma.

Ett resultat av att befattningar har blivit omkastade och mixade är att informationen till de som skall genomföra centrala befattningsutbildningar inte kommit ut vid mönstringen. Det är någonting som är försåtligt men måste ändå ses över då värnpliktiga som utbildas på annan ort över 4 veckor och ej informerats under mönstringen har rätt att avstå utbildningen.

Markförsvaret hade inför deras inryck en fysisk informationsträff i november 2024 på flottiljen, de värnpliktiga som medverkade under informationsträffen upplevde den som givande. Nu har flottiljen slutat med de fysiska informationsträffarna på grund av att stödet för resor både ekonomiskt och administrativt centralt från Forsvarsmakten samt Plikt och Prövningsverket uteblev, någonting som Plikträdet jobbar med och ser kommer att komma tillbaka i framtiden. De övriga värnpliktiga som plikträdet träffade hade fått all information inför inryck digitalt men upplevde även den som god men önskade att bli erbjuden en fysisk informationsträff.

Medinflytande

Medinflytandestrukturen upplevs efterföljas till del på flottiljen. Plutonens timme efterlevs där forumet genomförs innan varje tjänstefri permission, samt att kompaninämnder genomförs varje månad. Värnpliktiga på markförsvaret upplever att de ej varit deltagande vid någon flottiljennämnd. Förbandet menar att det har genomförts. Plikträdet följer upp eventuella brister i kommunikation under nästkommande besök. Flottiljen genomför även bataljonsnämnder varannan månad då det är nästa ledningssteg ovanför kompani, Plikträdet förstår tanken bakom strukturen men trycker ändå på att säkerställa att de värnpliktiga har regelbundna flottiljennämnder.

Gehöret och diskussionerna på de olika plutonernas möten varierar även kraftigt. Delar anser att samma saker diskuteras flertalet gånger men får ej gehör eller återkoppling, medan andra upplever att plutonchefer aktivt försöker lösa ut allt som är inom deras rådighet till att lösa ut samt att det finns ett gott gehör. Den kraftiga skillnaden på medinflytandet mellan plutonerna bör jämnas ut så att samtliga värnpliktiga upplever att de får återkoppling, gehör och åtgärder på det som lyfts.

Forumet nätverk värnpliktiga kvinnor upplevs fungera bra med god struktur och drivna GSS-K anställda som säkerställer att det bedrivs med kvalitet. Det som har fungerat sämre inom NVK är informationen kring träffar som inte alltid når ut till värnpliktiga och resulterat i att individer missat tillfällen.

Förtroendepersoner har utbildats i respektive förtroendeuppdrag. Skyddsassistenterna upplever att den utbildningen som de delgetts vart förhastad men utbildningen för nätverk värnpliktiga kvinnor upplevdes som givande. Övergripande upplever samtliga att de har verktyg för att lösa sitt förtroendeuppdrag.

Förbandet genomför även matråd var tredje månad inga större synpunkter kring forumet lyftes.

Fritid

Plikträdet noterar att schemadelgivningen på flottiljen är bristande. Framför allt så brister tillgängligheten på stomscheman som visar på när ledighet och tjänstefria helger planeras. Värnpliktiga berättar även att de gått till andra plutoner för att få reda på när de kan förvänta sig att vara lediga. Det brister även i dags- och veckoscheman där det på många plutoner inte delas ut eller att det delats ut men inte överensstämmer med den faktiska verksamheten. Tillgängligheten på scheman över ledighet och verksamheten är varierande på de olika plutonerna, där framför allt värnpliktigas på flygbassäk upplevde god tillgång på scheman.

Positivt är att förbandet har upphört med att tilldela värnpliktiga "fritidshelger" där ledighet gavs ut men ingen hemresa, någonting plikträdet anmärkte på 24/25.

Resor

Resorna till och från förbandet upplevs ha förbättrats från föregående år men det finns fortfarande utvecklingspotential för att ge värnpliktiga mer tid för återhämtning i hemmet. Framför allt trycker värnpliktiga på de omfattande kostnader som uppstår i spärren till pendeltågstationen på Arlanda som totalt blir 300kr vid varje hemresa som motsvarar två dagsersättningar vilket under ett grundutbildningsår blir omfattande kostnader. De lyfter även att värnpliktiga som bor längst norrlandskusten har långa resor som tar stora delar av de värnpliktigas återhämtning. Det lyft även en rad andra bekymmer kopplat till hemresor, Plikträdet uppmanar Forsvarsmakten till att fortsätta jobba mot förenklade resvägar för värnpliktiga.

Slutligen följde Plikträdet upp om de värnpliktiga har tillgång till resekostnadsersättning vilket upplevdes fungera.

Soldathem

Soldathemmet på förbandet är lokaliserat innanför garnisonens grindar och huserar i samma byggnad som matsalen vilket gör att värnpliktiga stora möjligheter till att ta del av deras lokaler och verksamhet. Själva soldathemmet är nyrenoverat och håller en hög standard i jämförelse med övriga förband med god tillgång till fina lokaler för återhämtning samt aktiviteter. Värnpliktiga trycker på att soldathemmet och soldathemsföreståndaren är mycket uppskattad.

Soldathemsföreståndaren trycker även han på att de scheman som delas ut till värnpliktiga inte efterlevs. Även att skadade och sjuka som inte kan medverka i tjänsten inte haft möjlighet till att spendera tid på soldathemmet. Någonting Plikträdet tycker är felaktigt då de individerna inte ska behöva ha det sämre bara för att de inte kan medverka i tjänsten och bör upphöra.

Avslutning

Slutligen vill Plikträdet tacka de förtroendevalda på Norrbottens flygflottilj för konstruktiv och givande dialog. Vill även tacka flottiljen för konstruktiv dialog samt ett trevligt bemötande, vi i Plikträdet ser fram att komma tillbaka nästa besök.

William Wennman, Vice ordförande Plikträdet

Förbandsansvarig, F 21

070 848 65 91, william.wennman@pliktradet.se